

**ZÁPADOČESKÁ
UNIVERZITA
V PLZNI**

OBČASNÍK

projektu

Vzděláním k úspěchu bez bariér

2/2018

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Obsah

Úvodem.....	2
Virtuální poradna.....	3
Setkání na základní škole pro zrakově postižené a vady řeči.....	4
Depo 2015: Studenti poznávají druhy handicapů.....	6
Přednáška v Kulturce.....	7
Konference Dobrá praxe.....	7
Kariérové poradenství pro žáky se SVP.....	8
Kompenzační pomůcky vhodné při studiu zrakově postižených.....	11
Beseda na téma Braillovo bodové písmo.....	15
Informační technologie.....	16
"Cesta k návratu do života".....	19
Pomůcky pro nedoslýchavé osoby, které mohou používat v rámci studia.....	21

OBČASNÍK je vydáván v rámci projektu "Vzděláním k úspěchu bez bariér"

reg. číslo CZ.02.3.62/0.0/0.0/16_037/0003942, který je spolufinancován Evropskou unií.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Úvodem

Řekněme si úvodem pár slov o periodiku, které máte právě před sebou. Jedná se o Občasník vydávaný v souvislosti s probíhajícím projektem Vzděláním k úspěchu bez bariér zaštitěný Informačním a poradenským centrem Západočeské univerzity.

V druhém čísle tohoto časopisu si představíme některé aktivity a akce výše zmiňovaného projektu. Další kapitoly se tematicky zaměřují na kompenzační pomůcky, které využívají studenti se SVP. Tyto články dodali významní partneři projektu, kteří se svými odbornými znalostmi a dovednostmi na projektu a jeho realizaci také podílejí.

Mezi tyto významné partnery patří informační a vzdělávací středisko INFO KARIÉRA, které je hlavním partnerem projektu; dále důležité spolupracující organizace jako krajské středisko Tyfloservis, o.p.s., Tyflocentrum Plzeň, o.p.s., Ledovec, z.s. a Svaz neslyšících a nedoslýchavých v ČR, z.s.

Občasník je umístěn v rámci virtuální poradny (<https://bezbarier.zcu.cz/>), kde najdete nejen Občasník, ale také aktuality k různým tématům v rámci projektu, odkazy na odborníky, webináře a pozvánky na zajímavé akce.

Ráda bych tedy poděkovala všem zmiňovaným organizacím za spolupráci a za pečlivě zpracované příspěvky do tohoto vydání. Za celý realizační tým Informačního a poradenského centra přeji příjemné počtení.

PhDr. Linda Albrechtová, Ph.D.

Virtuální poradna

Dovolte nám, abychom vás prostřednictvím tohoto Občasníku pozvali do virtuální poradny na <https://www.bezbarier.zcu.cz/poradny>. Je zde snadný přístup ke vzdělávacím materiálům, které jsou přístupné pro zrakově i sluchově postižené. Virtuální poradna je k dispozici žákům se SVP, rodičům těchto žáků a pracovníkům pracujících ve vzdělávání.

V rámci virtuální poradny probíhá poradenství s odborníky – pomocí videa či ve formě písemného dotazování. Jsou zde umístovány aktuality týkající se oblasti vzdělávání dětí se SVP, ale i aktuality týkající se jednotlivých postižení a života s nimi.

Zhruba každé 3 až 4 měsíce vychází elektronický **Občasník**. Tento je zaměřen na určitou oblast ve vzdělávání osob se speciálními vzdělávacími potřebami, ale i aktivitami, pomůckami a potřebami, které tito lidé mají nejen na své cestě za vzděláním. Občasník informuje o aktivitách a akcích probíhajících v rámci projektu.

V rámci virtuální poradny je možné zjistit kontakty na odborníky, s kterými je možno si v případě zájmu domluvit konzultaci.

Setkání na základní škole pro zrakově postižené a vady řeči

28. 2. 2018 navštívilo plzeňské krajské středisko Tyfloservis, o.p.s. v rámci projektu Západočeské univerzity Vzděláním k úspěchu bez bariér plzeňskou základní školu v Lazaretní ulici ve čtvrti Doubravka. Jedná se o základní a internátní školu pro děti se zrakovým postižením a vadami řeči.

Tyfloservis, o.p.s. pomáhá lidem se zrakovým postižením na jejich cestě k samostatnosti a pomáhá jim s nácvikem prostorové orientace a samostatnému pohybu, s nácvikem sebeobsluhy, Braillova bodového písma, vlastnoručnímu podpisu a psaní na klávesnici počítače či psacího stroje – všechny tyto aktivity sdružuje tzv. sociální rehabilitace. Tyfloservis nabízí i rehabilitaci zraku, která skýtá výběr a nácvik práce s vhodnými optickými pomůckami. Všechny tyto služby předvedl Tyfloservis právě studentům druhého stupně výše zmiňované základní školy v kontextu projektu, který se zaměřuje především na vzdělávání lidí se speciálními vzdělávacími potřebami. Pracovnice Tyfloservisu si rozdělily žáky druhého stupně do dvou skupin cca po 18 žácích. Žáci byli usazeni kolem velkého stolu a před ně byly rozmístěny kompenzační pomůcky vhodné pro lidi se zrakovým postižením.

Bylo tedy třeba aktivity pro studenty připravit tak, aby korespondovaly s budoucím vzděláváním např. na střední či vysoké škole. S budoucím vzděláváním souvisí také motivace, kterou je třeba podpořit u studentů, kteří mají handicap tak, aby jim tento nebránil se dál vzdělávat a posouvat.

První část aktivit byla tedy směřována spíše teoreticky – představení možnosti a služeb Tyfloservisu s tím, že i tito studenti mohou po dovršení patnáctého roku věku využívat jeho služby. Žákům byly předvedeny bílé hole, orientační majáčky a vysílačky, mluvící mobilní telefony, tablet s odečítačem,

speciální písanky s větším řádkováním, mluvicí kalkulačka, lupy příložní s danou i pohyblivou ohniskovou vzdáleností, lupy kamerové, ale i Pichtův psací stroj, princip Braillova bodového písma, ale i reliéfní mapy pro zrakově postižené či indikátor hladinky, rozpoznávač barev nebo čtečka tištěné předlohy. Žáci si mohli pomůcky osahat a vyzkoušet, popř. se zeptat na jejich funkci či využití, které souvisí se vzděláváním a s jeho procesem.

Druhá část přednášky probíhala více interaktivně a prakticky. Nově nabyté poznatky si mohli žáci vyzkoušet hravou formou, a to stylem práce ve dvojici, kdy dostaly sadu úkolů, které pomocí pomůcek a jeden druhého měli plnit. Jednalo se např. o rozluštění krátkého přísloví z Braillova písma, o zjištění barvy pomocí colortestu či přečtení textu pomocí lupy.

Setkání proběhlo v přátelském duchu, do společné práce se zapojili i pedagogové. Někteří studenti se inspirovali natolik, že zjistili, že nějaká z předvedených pomůcek by jim mohli výrazně pomoci nejen při studiu, ale i v běžném životě. Věříme, že setkání bylo inspirativní nejen pro žáky, ale i pro jejich učitele a pedagogické asistenty.

Během besedy pořídila reportáž regionální televize Plzeň TV a zařadila ji do svého vysílacího programu.

PhDr. Linda Albrechtová, Ph.D.

Depo 2015: Studenti poznávají druhy handicapů

Dne 4. 5. 2018 se uskutečnila v rámci motivačních aktivit projektu Vzděláním k úspěchu bez bariér akce v prostorách Depa 2015, které se zúčastnili všechny spolupracující organizace projektu (Tyflocentrum, o.p.s., Tyfloservis, o.p.s., SNN, z.s., Ledovec, z.s.) a Fakulta zdravotnických studií ZČU v Plzni. Akce se zúčastnili studenti Střední zdravotnické školy a Vyšší odborné školy zdravotnické z Plzně. Akce byla zaměřena na přiblížení světa handicapovaných osob. Pro účastníky byla připravena stanoviště, která se vždy zaměřovala na jeden typ handicapu a interaktivní formou představovala kompenzační pomůcky a život handicapovaných. Dále byly pro účastníky připraveny odborné přednášky. Přednášky vedlo SNN (Mgr. Kristýna Voříšková) na téma „Domluva s neslyšícím“, kde bylo účastníkům představeno, jak by měla probíhat základní komunikace mezi slyšícím a neslyšícím. Další přednášku zaštilil Ledovec (Mgr. Marek Rubricius, Mgr. Alena Vrbová), který poutavou formou podal účastníkům, jaký může být svět osob s psychickou diagnózou a kam se mohou studenti v případě potřeby obrátit. Organizace Ledovec pracuje s mladými lidmi, kteří jsou často náchylní k úzkostem a depresím. Cílem těchto akcí je šířit osvětu a pomoci tak mladým lidem se zprostředkováním kontaktu s odborníky a zbavit je ostychu, aby věděli, že každý problém má řešení.

Aktivity tohoto charakteru mají vedle edukativního dopadu za úkol podpořit práci v kolektivu, vést k tolerantnosti studentů vůči sobě a okolí, a tím podpořit správné fungování třídního kolektivu jako celku a umožnit tak spolužákům se speciálními vzdělávacími potřebami zvládat studium v jejich cestě za budoucností v komfortnějším prostředí. Dalším smyslem této aktivity je zejména osvěta v daném tématu, studenti tak specifické školy jako jsou zdravotnická studia by měli mít v této oblasti rozhled a měli by mít možnost setkat se s odborníky z těchto oblastí,

aby potom ve své budoucí kariéře dokázali správně vést a podpořit lidi s handicapem a tím správně pracovat s heterogenním kolektivem.

Přednáška v Kulturce

Dne 29. 5. 2018 se uskutečnila v prostorách Kulturky v Sedláčkově ulici v Plzni (pracoviště IPC, které je poskytnuto zejména k setkávání studentů) přednáška pod vedením JUDr. Bc. Jana Podoly, Ph.D. na téma vzdělávání žáků/studentů se SVP na primárním a sekundárním stupni vzdělávání a jejich následné uplatnění na trhu práce. V rámci besedy se přednášející dotkl tématu, jaká práva má učitel, jaké rodič a zdůraznil důležité právní povinnosti školy a rodiče. Jednalo se o jeden ze vzdělávacích seminářů, které jsou pořádány v rámci projektu Vzděláním k úspěchu bez bariér a jsou určeny pro pedagogické pracovníky. Návrh tématu vzešel z potřeb zapojených škol. Na přednášku byly pozvány hlavně školy zapojené do projektu. Přednášky se zúčastnili zástupci zejména základních škol, kde je problém palčivějšího rázu než u škol středních. Ze závěrečné diskuze vzešlo mnoho otázek, které budou dále zodpovídaný na soukromých konzultacích či v rámci virtuální poradny.

Konference Dobrá praxe

Projekt vzděláním k úspěchu bez bariér se zapojil do organizace konference, která nese název **Dobrá praxe** a je určena pro pedagogické pracovníky, poradenské pracovníky, podpůrné pracovníky a pracovníky v sociálních službách. Hlavním tématem konference je *sdílení dobré praxe v podpoře ve vzdělávání a uplatnění na trhu práce osob se specifickými potřebami*. Konference se uskuteční ve dnech **17. – 18. 10. 2018** v prostorách **Techmania Science Center**. Vstup na konferenci je **zdarma**. *Bližší informace o přednášejících a o programu akce bude umístěn na www.bezbarier.zcu.cz.*

Mgr. Jana Krunclová, Informační a poradenské centrum ZČU

Kariérové poradenství pro žáky se SVP

INFO KARIÉRA

Informačně vzdělávací středisko Plzeňského kraje

Tylova 33

301 00 Plzeň

tel.: 371 519 140

info@infokariera.cz

Web: www.infokariera.cz

Info Kariéra poskytuje v rámci projektu *Vzděláním k úspěchu bez bariér* kariérové poradenství pro žáky se SVP. Jedná se o komplexní podporu v přípravě a aktivním rozhodování o vzdělávací a pracovní cestě u každého zapojeného žáka. Naším cílem je posílit jejich kariérové kompetence a usnadnit jim rozhodování a naplánovat/připravit je pro jejich další studijní nebo pracovní cestu. Tento program se během projektu třikrát zopakuje, jeho smyslem je podpořit a motivovat děti k iniciativě a k rozvoji jejich kariérových kompetencí, aby jednou mohly žít a pracovat podle svých představ a cílů.

Program je postaven tak, aby každý žák dostal takovou podporu a pomoc, jakou potřebuje. Aby samostatně dokázal definovat své kompetence pro vzdělávání a trh práce, pochopil provázanost kompetencí, vzdělávání a trhu práce a věděl, jak se na trhu práce zorientovat.

Program obsahuje 3 bloky, které na sebe navazují a vzájemně se doplňují. Každý blok obsahuje 16 hodin prezenčního skupinového poradenství, které je rozděleno do 2 dnů. Do dalšího setkání účastníci pracují s e-learningem (5 hodin), které rozšiřuje a doplňuje dané probírané téma. Současně je jim ve škole našimi poradci poskytováno 1,5 hodinové individuální kariérové poradenství, čímž se stává program pro každého jedinečný a přizpůsobený na míru.

Prvního běhu, který od začátku dubna probíhá v prostorách Info Kariéry, se právě účastní žáci ZŠ a MŠ pro sluchově postižené v Plzni. Ve spolupráci se školou bylo vybráno a osloveno 10 žáků 9. a 10. třídy, následovala individuální schůzka s rodiči, kde jim byl celý projekt podrobně představen, společně si vydefinovali cíle a očekávání od projektu s ohledem na jejich SVP potřeby. O žáky se během programu stará skupina čtyř poradců/lektorů a organizačně celý program obětavě podporuje samozřejmě i výchovná poradkyně z jejich školy.

První blok programu byl zaměřený na sebezpoznání, mapování silných stránek účastníků, jejich cílů a kompetencí. Žáci pracovali na nacházení a pojmenování svých vlastností a dovedností, tvořili své mapy silných stránek, případné slabé stránky se společně s lektory snažili přerátovat. Pomocí názorných příkladů a s využitím webu Národní soustavy povolání se učili propojovat své silné stránky s měkkými kompetencemi potřebnými pro trh práce.

V druhém dnu se pokračovalo v ukotvení znalostí měkkých kompetencí a pozornost se přenesla na rodinu jako na jeden z faktorů, který ovlivňuje kariérní cestu účastníka. Díky různým aktivitám si účastníci uvědomovali, kdo jsou jejich nejbližší, v kterých cítí oporu, jak na ně působí, čím je ovlivňují, jaké hodnoty od nich přebírají a v čem jsou naopak odlišní. Do celého bloku byly zařazovány aktivizační hry a aktivity, aby si děti odpočinuly a načerpaly energii, blok byl ukončen relaxací.

Po prvním bloku měli žáci dostatek prostoru pro doplnění informací pomocí e-learningu, zamýšleli se nad danými úkoly, vyvozovali závěry a poskytovali reflexe sobě i kariérovým poradcům, kteří je následně využívali při práci v individuálním poradenství s účastníkem.

Druhý blok byl zacílen na skupinovou tvorbu projektu, ve které si žáci vyzkoušeli zejména spolupráci a plánování založené na jejich skutečných kompetencích, které u sebe objevili v prvním bloku. Úkolem bylo ve skupině vymyslet společný projekt s cílem atraktivním pro všechny členy skupiny, v němž si rozdělí role podle svých zájmů a silných stránek. Dalším krokem bylo společně

naplánovat činnosti, které se k jejich rolím pojí a povedou k společnému cíli, rozvrhnout si vstupní kapitál a na závěr svůj záměr představit ostatním. Cílem této aktivity je představit si svoje možné uplatnění na konkrétním úkolu, vyzkoušet si práci ve skupině, plánování i vyjadřovací a prezentační dovednosti. V dalším dnu se společně s lektory bavili o fungování trhu práce a s nově nabytými informacemi pokračovali v načaté projektové aktivitě - do jejich společného projektu za sebe hledali vhodnou pracovní sílu. Druhý blok byl také spojený s exkurzí do soukromé stomatologické laboratoře, jejímž majitelem je neslyšící. Návštěva byla atraktivní pro žáky, kteří uvažují o studiu oboru pro sluchově postižené Asistent zubního technika, ale přínosná byla také pro ostatní. Měli možnost potkat konkrétního člověka s podobným sluchovým postižením v jeho pracovním prostředí, v němž je úspěšným odborníkem. Viděli na vlastní oči, že pro toho, kdo se nebojí navzdory svému postižení vykročit ke svému vysněnému cíli, je úspěch možný. Že mají šanci a stát se úspěšnými v profesi, která je baví a naplňuje.

To potvrzoval i druhý host, který za žáky přišel na závěr dvoudenního programu. Žáci měli možnost seznámit se s kariérní cestou neslyšící, která i přes své těžké sluchové postižení díky svému aktivnímu přístupu vystudovala běžnou střední školu a má smělé plány do budoucna. Blok byl zakončen diskusí, jejímž smyslem bylo sdílet své myšlenky a dojmy z nabitého programu a také trénovat vyjadřování před skupinou a komunikační dovednosti každého účastníka.

Celý program 1. běhu bude ukončen během června 2018, žáci ještě projdou dvěma e-learningy, individuálním poradenstvím a samozřejmě posledním třetím blokem programu, který bude zaměřen hlavně na sebezprezentaci.

Autor: Mgr. Lucie Zábranová

Kompenzační pomůcky vhodné při studiu zrakově postižených

PRAHA

Tyfloservis, o. p. s.

Krakovská 1695/21, 110 00

tel.: (+420) 221 462 362,

fax. (+420) 221 462 361

e-mail: paha@tyfloservis.cz

PLZEŇ

Tyfloservis, o. p. s.

Tomanova 2645/5, 301 00

tel./fax: (+420) 377 423 596

e-mail: plzen@tyfloservis.cz

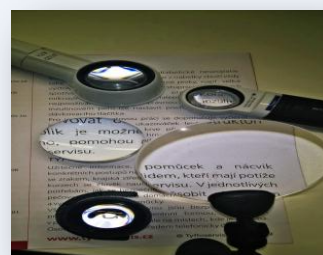
web: <http://www.tyfloservis.cz/>

Lupy

Nejjednodušší pomůckou pro práci na blízko, jsou brýle. Většině slabozrakým však již nepomáhají. Řešením může být lupa do blízka. Lupa je optický systém používaný na optické zvětšení pozorovaného předmětu, který je dostatečně malý a nachází se v blízkosti pozorovatele. Lupy se používají při čtení a psaní krátkých textů, ale také například při sebeobsluze.

Lupy můžeme dělit do několika skupin dle jejich konstrukce, čočky a obsluhy:

- a) Lupy stojánkové – s i bez osvětlení
- b) Lupy do ruky – s i bez osvětlení
- c) Lupy předsádkové
- d) Lupy hlavové a závěsné
- e) Řádkové lupy, hranoly a polokoule
- f) Monokuláry – dalekohledové systémy – používají se

hlavně pro práci na dálku (čtení nápisů), v menší míře i do blízka. Nejznámější a nejoblíbenější pomůckou tohoto typu je prizmatický monokulár. Poskytuje vysokou kvalitu obrazu a umožňuje jemné a plynulé ostření od minimální vzdálenosti až do nekonečna.

Kamerové lupy

Kamerové lupy - jsou elektronické pomůcky sloužící ke čtení novin a knih, na některých lze vykonávat drobné ruční práce, malé opravy či podepisovat dokumenty či vyplňovat dotazníky.

- a) Stolní kamerové lupy - jsou vhodné k delšímu čtení doma či v zaměstnání a lze pod nimi i psát nebo dělat drobnou práci. Zpravidla mají monitor a pohyblivý stůl, na kterém lze psát či mít položenou knihu.

- b) Přenosné kamerové lupy – jsou menší a skladnější, mají vestavěný akumulátor, takže je možné je používat nezávisle na přívodu elektřiny. Jsou vhodné pro čtení v terénu, rozměry monitoru jsou od malých až po velikost obrazovky tabletu.

- c) USB kamerové lupy - tyto lupy se připojují k počítači pomocí portu USB. Pro práci s nimi je nutný doplňkový software, který obraz z kamery ukáže na obrazovce počítače.

Pichtův psací stroj

Není sice elektronická pomůcka, ale do výčtu pomůcek s braillovým výstupem jistě patří, neboť je neocenitelnou pomůckou pro nevidomé jak při studiu, tak při zápisu poznámek v běžném životě. V současné době je na trhu jeden výrobce, a to TATRAPOINT ze Slovenska. Vyrábí stroje ADAPTIVE a STANDARD. Ty s označením 1 jsou s užším válcem, s označením 2 jsou se širším válcem (na rozměr braillového papíru). Oba druhy strojů se jsou ve variantě obouruční, na přání lze získat levoruční nebo pravoruční.

Další možnosti zápisu

Diktafony jsou pro zrakově postižené pomůckami umožňujícími pořídit audio záznam mluvené řeči. Následně lze s pořízenými záznamy pracovat: přehrávat, editovat nahrávky v PC. Jsou na trhu s českým hlasovým výstupem nebo alespoň s částečnou zvukovou podporou některých ovládacích prvků.

Slabozrací lidé mohou pro zápis poznámek využít speciálních sešitů s výraznými linkami ve větší vzdálenosti nebo šablony ve velikosti A4, A5, kde jsou rámečky navádějící k snazšímu ručnímu psaní.

Mobilní telefony a tablety

Dotyková zařízení – tablety, mobilní telefony – jsou dnes již součástí pomůcek pro zrakově handicapované. Mají v sobě vestavěné odečítače obrazovky, takže mohou sloužit potřebám zrakově postižených jako komunikační pomůcka, orientační pomůcka či elektronický zápisník – díky možnosti připojení bezdrátové klávesnice.

Zrakově postižený může volit mezi operačním systémem iOS (Apple) či Android (Google). Dotyková zařízení poskytují hned několik zásadních funkcí, jsou prostředkem komunikace – kdy lze provádět telefonické hovory, hovory přes Skype, psát SMS, či chatovat přes různé sociální sítě (Facebook, Viber, Instagram); vyřizování e-mailové korespondence. Dále slouží jako orientační pomůcka – a to díky navigačním aplikacím, které jsou zcela zpřístupněny hlasovému výstupu, a jsou tak nástrojem k samostatnosti a prostorové orientaci; pomocí aplikací lze zjistit pohodlně svoji polohu, zjistit odjezdy vlaků, autobusů či MHD.

Díky dotykovému zařízení má zrakově postižený přístup k informacím – procházení webových stránek, čtení digitálních i zvukových dokumentů, poslech hudby na internetu či sledování dokumentů a seriálů. Zrakově postižený může mít v této pomůcce aplikace pro nevidomé pro detekci světla, rozpoznávání barev a předmětů či rozpoznávání tištěného textu, zvětšování tištěných předloh. Může díky němu vykonávat kancelářské práce – editovat texty, zapisovat poznámky, pracovat s kalendářem aj.

Zdroj:

BUBENÍČKOVÁ, Hana, KARÁSEK, Petr a PAVLÍČEK, Radek. Kompenzační pomůcky pro uživatele se zrakovým postižením. 1. vyd. Brno: TyfloCentrum Brno, 2012. 136 s. ISBN 978-80-260-1538-3.

<http://www.tyflopomucky.cz/olomouc>

Autor: Bc. Martina Hrdonková

Beseda na téma Braillovo bodové písmo

Dne 15. a 16. května 2018 se ve spolupráci plzeňského krajského střediska Tyfloservis, o.p.s., Informačního a poradenského centra ZČU a Knihovny města Plzně uskutečnila vzdělávací aktivita na téma Braillovo bodové písmo. Besedy se zúčastnilo 48 žáků 5. tříd 33. ZŠ v Plzni. Akce se konala v prostorách Knihovny města Plzně.

Žákům byly zábavnou formou předány teoretické informace o vzniku Braillova bodového písma, o životě Luise Brailla, o pravidlech používání písma v běžném životě nevidomých osob. Praktickým nácvikem se žáci seznámili s šestibodem a jeho kombinacemi, s tištěnými verzemi bodového písma ve všech jeho obměnách, s psaním bodového písma na Pichtově psacím stroji, na tiskárně, na Braillovém řádku. Žáci si sami vyzkoušeli číst a psát různé varianty zápisů, vyzkoušeli si čtení kódu očima i čtení hmatem. Seznámili se s hmatovými obrázky a s pravidly vnímání reliéfních obrazců hmatem. Získali informace o tom, kde se mohou s bodovým písmem setkat běžně a ve kterých situacích Braillovo bodové písmo pomáhá lidem při orientaci v prostoru, při sebeobsluze a jakou roli má bodové písmo ve vzdělávání zrakově postižených osob.

Autor: Bc. Martina Hrdonková

Informační technologie

TyfloCentrum Plzeň o.p.s.

Tomanova 5, 301 00 Plzeň

Tel.: +420 377 420 481

Fax: +420 377 420 481

E-mail: info@tc-plzen.cz

Web: www.tc-plzen.cz

Odečítače obrazovky

Odečítač je software, který umožňuje nevidomému uživateli zpřístupnit obsah z obrazovky počítače nebo displeje jiného přístroje. Program převádí psané a grafické informace na hlasitou řeč nebo je zobrazuje v podobě braillovského výstupu na braillovském řádku (viz níže).

Na desktopových počítačích nebo noteboocích se systémem Windows se využívá nejčastěji placeného programu s názvem Jaws (zkratka z Job Access with Speech) nebo neplaceného programu NVDA (Nonvisual Desktop Access). Oba programy mají velice podobné ovládání pomocí běžných systémových a speciálních klávesových zkratk. Pokud takový program spustíme na počítači, můžeme jej téměř kompletně ovládat pouze pomocí kláves a hlasového výstupu. Takto je ozvučena většina aplikací i internetové prohlížeče. Pro programátory je dobré vědět, že pro lepší přístupnost je nutné dbát zásad při sestavování kódu, existují doporučená pravidla tzv. Blind friendly web. Pokud programátor nedodrží správnou syntaxi, zkomplikuje nevidomému přístup k informacím.

Vedle Jaws a NVDA existují ještě další méně zastoupené programy a programové komplety, které pracují na podobných principech. Operační systém Windows 10 obsahuje také jednoduchý nástroj, který najedeme pod názvem Předčítání, sloužící pouze k jednoduché obsluze v nouzových situacích, k plnohodnotné práci s počítačem využít nelze.

V zařízeních od Applu je integrovaný kvalitní odečítač Voice Over, ovládání je obdobné.

Hlasové syntézy

Hlasové syntézy jsou programy, které dokáží vytvořit zvukový výstup podobný lidskému hlasu, lidské řeči. Pracují s technologií TTS (text to speech), která umožní textovou informaci převést na řeč. Na této technologii je založena práce odečítače obrazovky. Díky ní dokáží odečítače podávat uživateli informace prostřednictvím hlasového výstupu.

Méně kvalitní syntézy znějí roboticky, kvalitnější jsou pak od lidského hlasu k nerozeznání. Podobné syntézy každý zná například z hlášení drážního rozhlasu nebo oznamování tramvajových zastávek. Hlasové syntézy a TTS jsou integrované i v chytrých telefonech, najdete je v nastavení v oddíle Zpřístupnění nebo Usnadnění.

Syntezátory jsou různé pro různé jazyky, největší výběr je přirozeně v anglických syntézách, ale i české hlasy jsou kvalitní, můžeme si vybrat ženský nebo mužský, hlasy dostávají různá jména, tak nám na počítači může číst Zuzana, Eliška nebo Jan (produkt plzeňské firmy Speech Tech).

Zvětšovače obrazovky

Zvětšovače jsou vlastně softwarové lupy, které nám zvětší vše, co je na monitoru počítače. Tyto programy slouží pro slabozraké uživatele, pro které by jinak byly informace na počítači nepřístupné. Takový program dokáže nejen zvětšovat, ale vyhledá zvětšené písmo, přizpůsobí barvy nebo upraví velikost kurzoru. Některé zvětšovače jsou také doplněné jednoduchým odečítačem, který funkce doplňuje. Většina funkcí je opět přístupná pomocí klávesových zkratk.

Nejčastěji používaným placeným programem je ZoomText, Supernova nebo Magic.

Operační systém Windows 10 obsahuje také podobnou funkci v základní sestavě, můžeme ji jednoduše ovládat zkratkou tlačítko Windows spolu s tlačítkem plus pro zvětšení. Touto funkcí disponují také smartphony.

Braillový řádek

Braillový řádek je hardwarové zařízení, které umožňuje nevidomému uživateli komunikovat s počítačem nebo chytrým telefonem pomocí braillových znaků, Braillovo písmo je speciální systém bodových znaků, které jsou nejčastěji vytlačovány do speciálního papíru a jsou vnímány hmatem konečky prstů. Každé písmeno reprezentuje jeden šestibodový znak, braillový řádek používá systém hrotů seřazených do šestibodů a sestavený do různě dlouhé řady, pohyblivé oblé hroty se vysunou podle daného znaku a je možné je odečíst hmatem. Po připojení k počítači je možné za využití funkcí odečítače převést digitální text na body braillového řádku.

Nejčastěji se používají jako doplněk k odečítači, kdy informace z odečítače nestačí a je třeba doplnit detailní informace znak po znaku nebo pro čtení a psaní symbolů a speciálních znaků, třeba matematických rovnic.

Braillová tiskárna

Braillová tiskárna je speciální tiskárna, která vytlačí do slepeckého papíru body Braillova písma. Je možné vytvořit text v běžném textovém editoru, například Wordu a soubor pak zadat pro vytištění do braillové tiskárny. Braillové znaky jsou oproti černotisku výrazně náročnější na prostor, zhruba 15 řádek běžného textu se vytiskne na dvou stranách papíru A4. Tiskárna je v provozu velmi hlučná.

Autor: Jana Kubásková

"Cesta k návratu do života"

Ledovec, z.s.

Ledce 1

330 14 Ledce

IČ 265 17 051

e-mail: info@ledovec.cz

web: www.ledovec.cz,

Téma kompenzačních pomůcek je v oblasti naší cílové skupiny vzdáleným pojmem. Lidé s duševním onemocněním anebo psychickými problémy se nepotýkají s handicapem jako například nevidomí, neslyšící či jinak zdravotně limitovaní lidé.

Neexistuje pomůcka, která by takovému člověku usnadnila překonávání těžkostí daných zdravotním omezením. To, co lze v mechanické sféře vyrobit, v oblasti psychiky člověka nefunguje. Každý člověk vychází ze svého kontextu, má svůj příběh a zejména svoji osobnost, je jedinečný. Proto si každý na jakoukoliv kompenzaci "sahá po svém". Pokud máme angínu nasadíme penicilin, když hůře vidíme na dálku, pomůžeme si dioptrickými brýlemi, majitel plochých nohou se důsledněji zaměří na výběr ortopedických vložek do bot... Jakou bychom kompenzační pomůcku však poradili člověku s hlubokou depresí?

Je-li např. u paraplegika omezení v pohybu, je možné situaci alespoň částečně kompenzovat vozíkem. U člověka, například se zmiňovanou depresí, je symptomem nechut' žít. A je úkolem opravdu přetěžkým (zejména pro nemocného), najít, čím kompenzovat sebezničující myšlenky a jak vrátit životu smysl a být v něm rád. A tak se můžeme s trochou fantazie zamýšlet, zda je ta

"cesta k návratu do života" kompenzační pomůckou v našem slova smyslu. Pokud ano, pak jsou jich miliony.

Někdy však bývá těžké určit, která pasuje a je funkční právě na nás. Ve stresu například kompenzujeme přetlak například nějakým drobným často nevědomým rituálem - kmitání nohou, drbání se, okusování nehtů, agrese... Již o něco více vědomě se přistupuje ke kompenzaci pomocí aktivity jako třeba sport, setkání s přáteli, stáhnutí se do sebe samotného, vycházka, zkrátka tím, čím si "dobíjíme baterky" a děláme to rádi.

Vyhledáváním příjemných činností si vlastně kompenzujeme psychickou námahu, kterou musíme každodenně vynakládat (u deprese právě toto přestane fungovat). Po "vyplýtvaném" psychickém úsilí je potřeba trocha klidu anebo jiného sycení tak, jak je komu libo.

Pokud vše selhává a člověk nezvládá úskalí přejít sám, může sáhnout k psychické kompenzaci formou psychoterapie. Vždy, když dokážeme najít zdroj, jak jsi vykompenzovat těžkosti a být spokojený, jde o mírnější variantu kompenzace než při nutnosti medikace. I tato většinou nevyhnutelná varianta je z určitého úhlu pohledu kompenzační pomůckou.

Touto logikou dojdeme až k hospitalizaci, která má psychicky dekompenzovanému jedinci pomoci ke kompenzaci. Takže se vracíme opět k zamyšlení z úvodu – existují pro člověka s psychiatrickou diagnózou kompenzační pomůcky?

Autor: Mgr. Marek Rubricius

Pomůcky pro nedoslýchavé osoby, které mohou používat v rámci studia.

Svaz neslyšících a nedoslýchavých osob v ČR, z.s.,

Spolek neslyšících Plzeň, p.s.

Tylova 405/14,

301 00 Plzeň

Tel: +420 602 616 785

e-mail: spolek@snplzen.cz

Web: <http://www.snplzen.cz>

Základní pomůckou jsou dobře nastavená sluchadla, která vyžadují nejen občasné kontroly u foniatra (a doladění při změnách sluchu), ale také péči v servisu sluchadel – čištění sluchadla i péči o tvarovku.

Dále je potřebná spolupráce s přednášejícím – v malých posluchárnách stačí zřetelně vyslovovat a nedoslýchavé osobě umožnit současné odezírání (plnovous je velkou překážkou, stejně jako chybějící „řeč těla“). U větších poslucháren je možné používat bezdrátové systémy pro přenos zvuku do sluchadla. I tady je ale nutná spolupráce s přednášejícím – kromě zřetelného vyslovování je třeba používat příslušný mikrofon, který bývá součástí bezdrátového systému (i zde bývá u přednášejících averze k používání náhlavního mikrofону). V některých posluchárnách je podobné audiozařízení už v jejich výbavě.

V současné době se používá několik druhů bezdrátového přenosu. Začneme indukčním přenosem (poslech na smyčku).

Výhoda indukčního poslechu vychází z toho, že téměř všechna sluchadla i kochleární implantáty jsou již opatřeny přepínačem, který umožňuje indukční poslech (tak zvaná funkce T – používá se i na telefonování), takže sluchadla již

nepotřebují další doplnění technikou. Také je tento poslech nejlevnější z hlediska investic. Ideální je, když posluchárny (stejně jako kina či divadla) již mají indukční smyčku vestavěnou a tak stačí jen zapojit příslušné zařízení a připojit mikrofon. Jen je třeba při projektování budovy (elektroinstalace) a vybavení přístroji dbát na vliv případného elektromagnetické rušení v místnosti nebo v budově. Při dodatečných úpravách je třeba rušení vyzkoušet, nedá se jednoduše odstranit.

Dalším – tentokrát již individuálním zařízením, které si posluchač opatří sám, je osobní souprava. Opět je toto zařízení možné provozovat na systému indukčního poslechu, který je kombinovaný s rádiovým (FM) přenosem. V našem případě se bezdrátový systém obvykle skládá z vysílače s náhlavním mikrofonem, který má přednášející a přijímačem se sluchátky (pro nedoslýchavé bez sluchadla) nebo s osobní indukční smyčkou na krku u posluchače se sluchadly. Dosah bývá nejméně 40 metrů. Je možné volit i jeden vysílač a několik přijímačů na přednáškách pro více posluchačů se stejným systémem. Na stejném principu pracuje i známé zařízení Scola, kdy sluchadlo této firmy nemusí mít indukční smyčku, ale má přijímač v přídatné „botičce“. Výhodou je, že přijímač je malý, nevýhodou je, že dosah zařízení je výrazně menší (udává se do 12m). Navíc sluchadla této firmy musí mít pro každý typ svojí botičku (při změně sluchadla se musí koupit i příslušná botička). Varianta může být i kombinace s přijímačem a vysílačem na principu BT (bluetooth – tedy opět rádiový signál na vysokých frekvencích, kódovaný – párovat přístroje), kdy opět musí být příslušný přijímač napojený na osobní indukční smyčku.

Vylepšení této varianty přináší již nyní řada sluchadel, které mají již v sobě vestavěný modul BT. Sluchadlo má prakticky stejnou velikost, jako běžné sluchadlo. Nevýhodou je výrazně vyšší cena za sluchadlo a také vyšší spotřeba baterií (asi dva až třikrát). Výhodou je poslech bez rušení a dosah kolem 20-30 metrů podle prostředí. Také mikrofon není „běžný“ ale musí být v provedení s vysílačem BT. Na něm hlavně závisí dosah a kvalita poslechu.

Mimo tyto soupravy se používají i vzhledově podobné soupravy, které přenášejí zvuk modulací infračerveného světla. Použití je stejné, výhodou je odolnost proti elektromagnetickému rušení v budovách. Dosah podle výkonu vysílače od 12 do 50 metrů.

Závěrem ještě připomínku – u problémů osob se sluchovým postižením postrádáme u všech sluchových ztrát signalizace mimořádných událostí v pracovnách. I v posluchárně může dojít k požáru a čidla požáru (pokud tam vůbec jsou) posílají obvykle signál na nějakou ústřednu a tam pak jsou aktivovány sirény. Pro přítomné osoby se sluchovým postižením jsou takové signály nedostačující.

Ukázky zařízení

Humantechnik – přijímač BT s vysílačem v základně, použití pro sluchadla s indukční smyčkou, potřebuje příslušný mikrofon nebo připojení na audiotechniku

Sennheiser SET 840S přijímač rádiový FM s vysílačem v základně, použití pro sluchadla s indukční smyčkou, potřebuje příslušný mikrofon nebo připojení na audiotechniku

Phonak TV Link BT přijímač v základně, použití pro sluchadla s indukční smyčkou, potřebuje příslušný BT vysílač v mikrofonu nebo připojení na audiotechniku

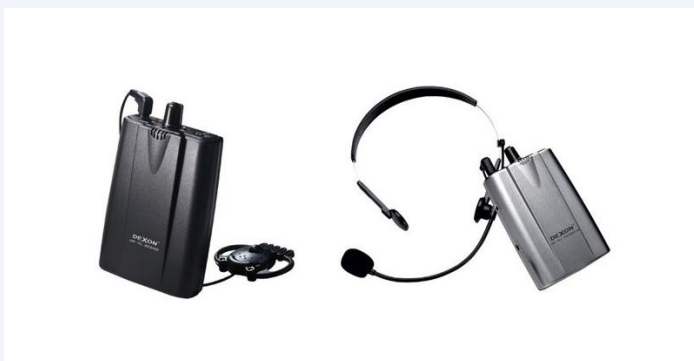
Phonak ComPilot Air BT - použití pro sluchadla s vestavěným BT modulem, potřebuje příslušný BT vysílač v mikrofonu nebo BT připojení na audiotechniku

Phonak Pen - mikrofony BT pro BT přijímače sluchadla s vestavěným BT modulem

Osobní indukční smyčka ke všem přijímačům a přístrojům (počítače, mobily...) s audiovýstupem

Osobní FM souprava – pro posluchače přijímač (světlá krabička) se sluchátkem, které lze nahradit osobní indukční smyčkou pro nositele sluchadel – a pro přednášejícího vysílač (černá krabička) s náhlavním mikrofonem. Toto zařízení je univerzální – pro všechna sluchadla a klasické audiovstupy i audiovýstupy.

FM systém Widex Scola - mikrofon s vysílačem, sluchadlo s „botičkou“, přijímač s indukční smyčkou a ovladač.

Autor: Ing. Zdeněk Kašpar